

זבחים עא

משה שווערד

1. תוספות מסכת זבחים דף טז עמוד ב

והיכן מזהיר כו' אלא מהן הקריבו וקסבר מפני אנינות נשרפה - ... ולקמן בפרק התערובות (דף פג.) ...

2. רמב"ם יד החזקה הלכות פסולי המוקדשין פרק ד: א

ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה וחטאת שאבדה ונמצאת אחר שכיפרו הבעלים הרי אלו ימותו נמצאת אחר שנשחטה החטאת השניה שהפריש קודם שזרק דמה הרי זו ספק אם תמות אם תרעה עד שיפול בה מום לפיכך תמות וכיצד הן מתות לא שיהרגם בכלי או בידו אלא יכניסם לבית ונועל עליהם עד שימותו ודברים אלו כולם מפי משה רבינו נשמעו אין כל הדברים אמורים אלא בחטאת יחיד בלבד אבל חטאת צבור שאבדה ונמצאת אחר כפרה בין ראויה בין אינה ראויה תרעה עד שיפול בה מום ותמכר ויפלו דמיה לנדבה ואין אתה יכול לומר בחטאת צבור ולד או תמורה או שמתו בעליה שכל קרבנות הצבור זכרים ואין הצבור עושין תמורה כמו שיתבאר ואין כל ישראל מתים:

3. תוספות ישנים מסכת יומא דף נה עמוד ב

... והביא ראיה על זה מדתנן במס' זבחים בפרק התערובות (דף ע ב) כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אפילו באלף ימותו כולן נתערבו בשור שנעבדה בו עבירה ירעו עד שיסתאבו כו' מכלל דברישא אין להם פדייה אפילו נפל בהן מום מדלא קתני ירעו מיהו יש לחלק בין מעות דהכא לבהמה דהתם שאין לה פדיון לפי שיש לה קדושת הגוף וגם לאחר פדיון אסורה בגיזה ועבודה ועוד שיש לנו לקיים בהם מצות הכנסה לכיפה לסקול השור והאי טעמא לא שייך הכא ...

4. ספר שערים מצויינים בהלכה

משנה כל הזבחים כו' שנתערבו בחטאות המתות כו' ימותו כולן. קשה דהרי קי"ל בכמה מקומות שיש שאלה בהקדש, והיא הלכה פסוקה [עי' ברמב"ם נדרים פ"ד ה"ז], וא"כ נימא כאן שישאל על הקדש [וכמס' נדרים (נח):] איתא דהקדש הוה דבר שיש לו מתירין משום דישנו בפדייה. וראיתי בתשו' משיב דבר (סי' סד) שהקשה כן, ותירץ דאיה"נ אם יש לו פתח ודאי שיכול לשאול על זה, אבל אם אין לו פתח לא יכול לעשות פתח מזה גופא דאירע סיבה שנתערבו, דזה אי אפשר מטעם דהוי נולד, ואין פותחין בנולד, [ועי' שו"ת שדק"ק הרשב"ם (ב"ב קכ: ד"ה שיש) שאם שחט קדשים בחוץ ונתחייב כרת ואח"כ הלך אצל חכם להתיר הקדשו ומצא לו פתח חרטה כו'. ועי' בטו"ז ונקה"כ יו"ד סי' שכג]. ועי' במאירי (חולין צו: ד"ה יראה) שהקדש הואיל ומצד נדבת לבו הוא בא טעותו מצויה ופתחיו מרובים, ולכן נקרא דשיל"מ מצד שאפשר לשאול עליו [משא"כ התרומה שמצד חיוב הוא אע"פ שיכול לשאול עליו כו' מ"מ אין הפתחים מצויים בה כ"כ כו'] עי"ש.

5. ספר שערים מצויינים בהלכה

נתערבו בשור שנעבדה בו עבירה. פרש"י נתערבו זבחים כשרים כו' אחד באחד

וכו'. וכתב בחי' הגרז"ס דלאו דוקא חד בחד, וה"ה בהיו הזבחים רוב נכתנן להדיא כמס' תמורה כח.], או להיפך, רק כוונתו להוציא ממשמעות הלשון נתערבו בשור כו', דלא נפרש בדוקא דהזבחים רבים ונתערב ביחיד, משום דאין חידוש טפי בהיו הזבחים הרוב, מאשר היו אותם שנתערבו בהם הרוב, דהרי כאן יש עליהם חומר שניהם, של התערבות לאסור להקרבה, ושל הזבחים לאסור להדיוט, ולענין איסור הקרבה יש רבותא בהרוב מזבחים, אבל לאיסור הדיוט הרבותא הוא בהרוב מאינך וכו'. וכ"כ בחמדת דניאל לפרש דאחד באחד לאו דוקא וכו' עי"ש. ועי' בתוס' בסמוך (עא: ד"ה ויביא) ובטהרת הקודש (כאן, ושם).

6. ספר יד בנימין

בתום ד"ה אפי' אחת נריצוא ימותו כולן כו' ונראה לרצינו יתחק דגרסי' כמו שכתוב בספר אחד ישן בשור שלא נגמר דינו שנתערב בשורים אחרים ול"ג שנגמר דינו אלא בשורים מעליא עסקי' עכ"ל. ר"ל דלעולם בע"ח שנתערבו לא בטלי כיון דחשיבי ולכן צמחני' דידן בכל הזבחים שנתערבו אפי' אחת נריצוא ימותו, והא דפטרי רצנן צסנהדרין שם גבי שור הנסקל שנתערב מיירי בשור שלא נגמר דינו ואין גומרין דינו של שור אלא צפניו, ור' יהודה ס"ל דמ"מ מכניסין אותו לכיפה.

7. תוספות מסכת זבחים דף עא עמוד א

... ואם תאמר אמאי תנן ימותו נימא ירעו עד שיסתאבו ויפדו ואחרי כן נימא כל דפריש מרובא פריש דהשתא להדיוט חזו שהרי כמה קדשים אמרינן בהו ירעו ולא חיישינן לתקלה ובסיפא אמרינן ברובע ונרבע ירעו ולכשיסתאבו יפדם וישחטם ויאכלם מטעם דפריש מרובא פריש ויש לומר דלא עבדינן תקנה ברעייה כיון דלאחר רעייה לא מישתרי נמי אלא מטעם כל דפריש ...

8. ספר יד בנימין

בא"ד וא"ת אמאי תנן ימותו נימא ירעו עד שיסתאבו ויפדו כו' עכ"ל. ר"ל צמחני' דידן שנתערבו הרבה זבחים כשירים צמחא המתה או בשור הנסקל אמאי ימותו הא רוצא קדשים כשירים נינהו ואף דגם מחמת הקדשים אסורין צהנאה מ"מ נימא צי' ירעו עד שיסתאבו ויפדו.

כל דפריש עכ"ל. ר"ל דהכא הרי גם לאחר
רעייה לא מישתרי אלא מטעם פריש שהרי
נחערצ בחטאת המתה או נשור הנסקל דלא
שייך זהו פדי' וע"כ מטעם "כל דפריש"
אחינן עלה ורוצא קדשים כשירים יינהו, אצל
נסיפא דמתני' נחערצ נרצע ונרצע עפ"י
עד אחד כו' שפיר אמרי' "ירעו", דגם בלא
פריש שרי.

בא"ד וי"ל דלא ענדי' תקנה ברעייה כיון
דלאחר רעייה לא מישתרי אלא מטעם

10. תוספות מסכת זבחים דף עא עמוד א

... ועוד שאל הרב רבי יצחק מר"ת דקאמר רבי שמעון (סנהדרין דף עט:) הנסקלים בנשרפים ידונו בסקילה שהשריפה
חמורה ניזיל בתר רובא להחמיר בדיני נפשות כדאיתא פרק קמא דחולין (דף יא:) דלא חיישינן שמא במקום סייף נקב הוה
ותירץ דלא אזלינן בתר רובא להחמיר כיון שנהרג בלאו הכי במיתה אחרת אי נמי לא אזלינן בתר רובא לחייב אותו שהוא
ודאי בסקילה ומהאי טעמא לא תקשי לן הא דאמר פרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף עט:) דאדם רוצח שלא נגמר דינו שנתערב עם
אחרים שנגמר דינו כולן פטורים דמשום רובא לא נעביד דבר שהוא שקר ודאי דודאי יש אחד שאינו בר מיתה כלל לפי שלא נגמר דינו
ולא דמי לאותו שהרג ודאי אלא דלא ידעינן אי טריפה הוה אי שלם הוה ועוד יש לומר דהוה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי
ופטור מדאורייתא דספק נפשות להקל וכי תימא ניכבשינהו ונימא כל דפריש אי אתה רשאי למושכן להחמיר עליו ועוד גזירה שמא יקח
מן הקבוע והא דפריך מעיקרא כי תני הנשרפים בנסקלים תיפוק לי דרובא נסקלים נינהו הכי פירושא לכל הפחות לא גרע משום דרובא
נסקלים.

11. ספר יד בנימין

בא"ד ותירץ דלא אזלי' בתר רוצא להחמיר
כיון שנהרג בלא"ה במיתה אחרת
עכ"ל. יעוי' צק' "עונג יו"ט" (או"ח סי'
ד') שז' לבאר זאת עפ"י היסוד שרוצא למדע
דציטול צרוב אינו מועיל שהמיעוט ישיג ויקבל
מעלת הרוב, וכגון בחוטין שלא נטוו לשם
ציצית שנתערבו בהרבה חוטין שנטוו לשמן,
דפסולין להטילם בצגד ד' כנפות דנהי דנתצטל
צרוב מ"מ אינו מקבל מעלת הרוב דליחשב
כאלו נעשה הכל לשמה, וזה מצאנו דברי
תוס' אלו חז"ל "ולפי מש"כ א"ש כיון דאין
אנו יכולים לדון האדם בשריפה אלא"כ הוא
נידון בצ"ד של כ"ג דאז מיתמו בשריפה והוא
מיתה הראוי לו עפ"י חוקי התורה א"כ א"א
לומר דהנסקל צטל צרוב הנשרפין ויהי' נידון
גם הוא בשריפה כיון דסוף סוף לא נעשה
זו מעשה גמר דין בשריפה והוא מחוסר גמר
דין לענין שריפה ולא נוכל לשורפו דציטול
צרוב לא מהני לענין שיקנה המיעוט צעזמותו
המעשים שנעשו צרוב המצטל, ומיושב זה
מה שמקשין העולם משריפת צת כהן, דלדברי
התוס' דלא אזלי' בתר רוצא לענין לדון באיזה

מיתה א"כ צת כהן היכי משכחת לה שידונוה
בשריפה דילמא לאו אציה (עי' פ"ק דחולין)
ודינה בסקילה, ולפי האמור א"ש דבאמת אזלי'
בתר רוצא גם לדון באיזה מיתה, רק לענין
שיתצטל הנסקל צרוב הנשרפין בזה לא אזלי'
בתר רוצא משום שאין המצטל משיג חשיבות
מעשה המצטל" כו' יעוי"ש.

עוד מתרצים המפרשים הקושיא משריפת צת
כהן דמשכח"ל כגון שקיבל אציה עלי'
קידושין בזמן שהיתה קטנה א"כ ע"כ אי לא
אזלי' בתר רוצא ולא אציה הוא לא היתה
מתקדשת כלל והיא פנויה ופטורה לגמרי
וממילא אזלי' בתר רוצא והיא בשריפה.

12. ספר שערים מצוינים בהלכה

על פי עד אחד או על פי הבעלים. פרש"י דשור שהמית ע"פ הבעלים איפטר ליה מסקילה, משום דמודה בקנס פטור. וכתבו התוס' שכן פרש"י במס' מכות שאינו נהרג עפ"י עצמו ע"י קנס, אמנם מה שמצויין בתוס' לרש"י מכות ו, הוא ט"ס, כי לא נמצא שם. וראיתי בשלום רב שציין לרש"י שם ה. ד"ה מאי טעמא, ושם פרש"י דגברא לאו בר קטילא שלא הועד עליו בב"ד, ואילו הוה אתי ומודה הוה מיפטר. נובחק נתן כתב שחיפש ברש"י במכות ולא מצא כלום, ולא ראה דברי רש"י אלו, וע"ע בטח"ק, והבינו התוס' דכוונת רש"י הוא משום מודה בקנס, וכ"כ בחי' הריטב"א שם (ד"ה ואמר). ומשמע מפרש"י דס"ל דכי היכי דגבי קנס מודה בקנס ואח"כ באו עדים דפטור, דה"ה לגבי קטלא. ואכן התוס' שם (ד"ה דבעידא) תמחו עליו, שזה לא מצינו בשום מקום, דא"כ כל רוצח יציל את עצמו, ע"ש נוע"מ ש"ס ד"ה גברא. ובפנ"י (שם) מפרש, דהטעם לאו משום מודה בקנס, אלא משום דהוה עדות שאי

אתה יכול להזימה. ועי' ביד דוד דאפשר לומר כאן דגבי שור לא בעינן עדות שאי אתה יכול להזימה, דלא בעי דרישה וחקירה וכו'. והנה התוס' במס' ב"ק (מא: ד"ה על פי) חלקו על רש"י, דהיכן מצינו דהריגת שור הוא קנס. ועי' בשו"ת אבנ"ז (אהע"ז סי' ולח-יד) דלכאורה קשה על שיטת רש"י, מטעם דהמיתה הוא להשור, וא"כ מה מהני הודאת הבעלים, ועכצ"ל דס"ל לרש"י דהסקילה היא עונש לרכו, ועי"ש מש"כ עפ"ז. ועי' בזכר יצחק (סי' מז-ה).

13. חידושי הגרי"ז מסכת זבחים דף עא עמוד א

מתני' על פי הבעלים. וברש"י והשור איפטר ליה מסקילה דמודה בקנס פטור, וצריך לומר דאין כונת רש"י דיש כאן הדין מודה בקנס פטור מסקילה, ורק דמביא מקנס, דכמו דבקנס צריך העמדה בדיון על ידי עדים דוקא, כמו כן בחיובא דשור צריך ע"פ שני עדים, וממילא לא מהני הודאתו, אלא דאכתי צ"ע, [1] דל"ל לרש"י להביא מקנס ולא מכל דיני נפשות שעפ"י שנים עדים יקום דבר, וכמיתת הבעלים כך מיתת השור, [2] וגם צ"ע מה שייך כאן כלל הודאת בעל דין וכי איזה בעל דין הוא על חיובא דשור, וצ"ע.

14. עיין שטמ"ק אות א'

15. ספר ים של שלמה - בבא קמא פרק ד אות כא

דין שרובע ונרבע פסולין לגבוה, בין באונס בין ברצון, בין ע"פ ע"א. בין ע"פ בעלים. אבל היכא שבעל מעיד עם עד אחד על פלוני שרבע שור, מצטרפין להמית הפלוני, ואף השור, ולא בעינן אחר, ואם עד אחד, והבעל מכחיש אותו, כשר אפילו לגבוה, אם לא שישתוק, ורובע אינה אסור, וגם אינה נסקל, אלא ברבע אשה בת ג' שנים ויום אחד, או נרבע מקטן בן ט' שנים ויום אחד. ודין רובע ונרבע שנגמר דינו להריגה אסור בהנאה, ושור הנסקל, ומי שעבד לבהמה שלו, ואף לשל חבירו, כשעשה בה מעשה, אסור לגבוה, בין באונס, בין בשוגג, והמוקצה לתקרובת ע"ז אסורה לגבוה, דוקא שלו, אבל המקצה באונס אינה נאסרת, וכן הנוגח אסור לגבוה כשהמית בכונה, ע"פ בעלים, או ע"א: גריסין במסכת תמורה פ' כל האסורים (כ"ה ע"א) ומייתי לה הכא. ת"ר, מן הבהמה (ויקרא א, ב') ולא כל הבהמה. להוציא הרובע והנרבע, שפסולין לגבוה, ואף שרובע ונרבע אסורים בהנאה, כדאיתא בסוף האיש מקדש (קידושין נ"ז ע"ב). והרי רובע ונרבע דבעלי חיים ניהו ואסורי. וכן איתא להדיא (בתוספות) [בתוספתא] (ב"ק פ"ד ה"ח). וכן מוכח מהא דנרבע שור דלקמן סימן כ"ב (כריתות כ"ד ע"א). דאי לאו אסור בהנאה למה אייבש מיניה, וכן [פירש] רש"י, וכן פוסקין התו' בריש התערובות (זבחים ע"א ע"א, ד"ה ברובע) וכן מוכח ממתניתין דפ' דערכין (ז ע"א). בהמה הנהרגת אסור בהנאה, ומדלא קאמר שור הנסקל דוקא. אלמא בכל בהמה הנהרגת איירי, דומיא דרישא, אשה הנהרגת כו', וכן פ' הרמב"ם (פיה"מ שם) להדיא. מ"מ קמ"ל קרא דאסורין לגבוה היכא דהמית ע"פ עד אחד, או על פי בעלים. דאין גומרין דינו ע"פ עד אחד, או ע"פ בעלים, ושרי להדיא. **והא דפטורין ע"פ הבעלים. לאו משום קנסא הוא, כמו שפי' רש"י בפ' התערובות (זבחים ע' ע"ב, ד"ה נתערבו) ובפ' כל האסורין (תמורה כ"ח ע"א, ד"ה אבל). חדא דמיתת שור לאו קנסא הוא, ועוד, אי קנסא הוא, איך מסקינן בפ' דסנהדרין (י ע"א) דמצטרף הבעל עם אחד להמית שורו. היכא שאומרים פלוני רבע שורי, כי היכא דנאמנים על הפלוני, ה"נ נאמנים על השור, ולא פלגינן דיבורא כו'. וא"כ נהי דקושטא קאמרי, סוף סוף ליפטר השור, משום דמודה בקנס הוא, כמו שאמר גנבתי (מעצמי) [מעצמו] אף דקושטא קאמר, וחייבינן בקרן בהודאתו. מ"מ פטרינן בכפל, משום הודאת קנס, אלא בודאי אינו קנסא:**

והתו' פירשו בהאי פירקא (מ"א ע"ב, ד"ה על פי) משום (הודאת) [דאדם] קרוב (אלא) [אצל] ממנו הוא. וא"כ לפי זה אפילו הוה שור של שני שותפים ומעידין עליו לא קטלינן ליה. וצריך פי' לפי', דהא הודאת בעל דין כק' עדים דמי. כמו שמשלם נזקי ע"פ עצמו. ואף כופר משלם ע"פ עצמו, רק שאין השור נהרג ע"פ עצמו. כן כתב הראב"ד (ה' נזקי ממון פ"ח ה"ג) להדיא. אלא ה"ק, מאחר דמדמינן בכל דוכתא מיתת השור למיתת הבעלים. ומה מיתת הבעלים ע"פ

עצמם פטורים. דפסולי לעדות, לפי שהם קרובים לעצמם. אף לשורר הם כפסולים, אף שהוא ממונא. מ"מ ילפינן

ממיתת הבעלים דאף לממונא חשובים כקרובים, ומשום הכי מסקינן התם (סנהדרין י' ע"א) שפיר דהוא עם אחר מצטרף להורגו. היכא דאומרים פלוני רבע שורי. ולא פלגינן דיבורא. כלומר, אעפ"י דלענין מיתת בעלים פלגינן דיבורא, אבל גבי ממונא אינם קרובים כ"כ לפלוג העדות. אלא מאחר דבחד ענייני מהימני, ה"נ אמיתת שור. כי כולי האי לא מדמינן שור לבעלים. דגבי בעלים גופא חידוש הוא דפלגינן דיבורא. ומשום הכי דוקא היכא שבאו להעיד על חברו. אבל אומרים שורי נרבע, לא קטלינן, אפילו עד אחד עמו, כדאיתא בת' (מ"א ע"ב, ד"ה על פי). ומשום האי טעמא, אף היכא שהבעלים אומרים שנגמר דינו לסקילה בב"ד אחר לא מהמני. אף דגבי קנסא מחייבינן ליה בהודאתו כה"ג. כדמוכח להדיא בפ"ק דמכות (ב ע"ב) גבי עד זומם דמשלם על פי עצמו כה"ג. וכן כתב הרמב"ם להדיא בפ' י"ה (ה"ח) דהלכות עדות. מ"מ הכא, דטעמא משום שאינם נאמנים הוא. אין חילוק כה"ג. כמו שאינן נהרגים הבעלים ע"פ עצמם כה"ג.

16. קהלות יעקב סימן מו

מוחרין באכילה] מדאיתריך קרא לאסרינהו לגזוב כו' ואם כן ה"נ מדאיתריך קרא לאסור לגזוב רוצע ונרצע כשאינו באכילה [כגון ע"פ בעלים וע"פ עד א'] אלמא דלהדיא שרי ע"פ בעלים, ונ"ע דאם לריכין ילפותא להבעלים שאינם נאמנים היכי מוכח מכאן דלמא קרא דלאסור רוצע ונרצע איתריך לעל פי עד אחד אצל בעלים שפיר יכיו נאמנים לחייב מיתה את שורם, ונ"ע.

ובתוס' ב"ק דמ"א ע"ב ד"ה ע"פ עד אחד דחו פירש"י ז"ל דריכין מלינו שכריגת שור הנסקל הוא קנס ע"ש, וכתבו דטעמא דלא מחייב על פי בעלים אפי' יכיו שנים משום דאדם קרוב אצל ממונו ע"ש, ולכאורה נ"ע מה ענין זה לדברי רש"י ז"ל הל' רש"י ז"ל שאמר טעמא דמודה בקנס פטור זהו טעם שלא לחייבו מחורת כודאח צעל דין [ומש"כ התוס' הטעם דאדם קרוב אצל עצמו זהו טעם שאינו נאמן בתורת עדות אצל היכא דשייכא ענין כודאח צע"ד כמאח עדים הא חזין שבהאדם נאמן על עצמו אע"פ שהוא קרוב לעצמו, וא"כ אין דברי התוס' שייכים כלל לדברי רש"י ז"ל דהתוס' מבארים הא שאינו נאמן בתורת עד ורש"י ז"ל מבאר הא דאינו נאמן בתורת כודאח צע"ד ולריך טיין. ונראה דהתוספות סברי דז"פ שלא שייך כאן ענין כודאח צע"ד כמאח עדים דמי. שז"א אלא בתביעת ממונא שבין אדם לחבירו וילפי' לה מקרא דכי הוא זה, ומה שהאריך רש"י ז"ל לטעם דמודה בקנס הוא לבאר למא חין הבעלים נאמנים מחורת עדות להצטרף עם עוד אחד ואהא מבאר רש"י ז"ל דכיו קנס ובעלים אינם נאמנים בקנס לא מדין כודאח צע"ד ולא מדין עדות דהא מודה בקנס פטור והתוס' שדחו טעם זה ביארו הא דאינו נאמן בתורת עדות שזכו מדין קרוב שאדם קרוב אצל ממונו.

(ו) דף ע"ה תוס' ד"ה צדק ע"ד ע"ב ובה צעי סמיכה באמלע הדבור כתבו

בשמאל או בליה וכן להלן מלק צכין וכל הפסולים שמלקו אצל מלק ערפה חין שום ריעותא דכמליקה כלל רק טעם העוף חינו ראוי להקדש וכל כה"ג סובר ר"מ דמי' מליקתו מפקעתו מעומאה כדרך ששחיטה מפקעת עומאה אע"פ שאינו נותר באכילה מחמת טריפתו כיון דמכל מקום דהשחיטה ליכא ריעותא, ואכתי נ"ע.

אח"כ ראיתי בפירש"י כת"י בסוף פירקין ד"ע ע"ב (ועי' בשטמ"ק שם אות ג').

(ד) דף ע"ה תוס' ד"ה ע"פ עד א' הביאו פירש"י ז"ל דשור חינו נהרג ע"פ הבעלים מפעם מודה בקנס וכן פירש"י ז"ל במכות דאדם חינו נהרג ע"פ עצמו מעט מודה בקנס והתוספות כתבו דאפילו הבעלים אומרים שנגמר דינו פלוני חין נהרגין על פיהם אע"פ דבקנס כה"ג חייב כו' ולכא"י י"ל דגם רש"י ז"ל מודה בזה, דעיקר טעמא [בזה דכשאומרים שנגמר דינו לשלם קנס צע"ד פלוני חייבים] הוא משום שכבר חינו קנס דלאחר גמ"ד נעשה ממונא כמבואר ר"פ נערה שנפתחה ע"ש וזהו שייך בקנס של תשלומי ממון, דלאחר גמ"ד נעשה חיוב על המתחייב שישלם והתוצע כבר יש לו שעבוד הגוף על זה דמשעה שנגמר דינו לשלם נעשה חיוב ממונא לכשנגדו, אצל חיוב מלקות ומיתה גם לאחר גמ"ד קנס מקרי דהורגים אותו או מלקין בתורת עונש ובהא עצמו חינו מחוייב כלל להרוג את עצמו או להלקות עצמו רק על כצ"ד רמי וברי זה ענין של עונש וקנס מקרי אצל בקנס של תשלומין, אחר הגמ"ד הוא עצמו חייב לשלם וכבר משלם בתורת פריעת שעבודו ולא בתורת עונש שכרי כבר נשתעבד, ואכתי יש לפלל בזה. ועי' סוגיא דרפ"ד דתשובות.

(ה) שם בתוס' כתבו דנראה דהא דאין השור נהרג ע"פ הבעלים ילפינן לה כדאיתא בפ' כל האסורין דילפינן דזה וזה מותרין באכילה [כיינו דמוקף ונעבד

ועיקר כוונת החוס' הוא, דהא דאינו נהרג
עפ"י הצעלים הטעם הוא מדאיטריין
קרא לאסור נוגח לגזיה ואי ס"ד להדיט
נמי אסירי ל"ל קרא לאסור לגזיה פשיטא
הא משקה ישראל כתיב, והציאו החוס' דכן
מבואר בתמורה דף כ"ט דנעי שם מה"מ
מילי דמותר באכילה (וקאי על כל השנויין
שם צמחנה רוצע ונרצע מוקצה ונעבד כו')
ומשני מדאיטריין קרא לאסור לגזיה כו'.
ולזה הוסיפו החוס' דאע"ג דהתם לא מזכיר
רוצע ונרצע עפ"י הצעלים, מ"מ על כל ענין
דממעט לגזיה קאי מנהני מילי דשרי להדיט,
ר"ל ורוצע ונרצע עפ"י צעלים נמי קאי קרא
לאסור לגזיה שהרי עיקר הפסוק למעוטי
נוגח לגזיה איטריין צאופן דליכא סקילה
והיינו עפ"י הצעלים או עפ"י עד אחד.

אבל דברי החוס' עדיין ז"ע דמנלן דאמי
קרא לעפ"י הצעלים דילמא אחי קרא
למעוטי לגזיה רק לעפ"י עד אחד, אצל לעפ"י
צעלים גם להדיט אסירי מטעם הודאת צעל
דין כמאה עדים ועמד צוה היש"ש שם ול"ע.

רובע ונרבע. פרש"י בקידושין (נז: ד"ה רובע)
דרובע ונרבע אסור להדיט כשנגמר
דינו, ובמס' ב"ב (מא.) מבואר דאם שחטו קודם
שנגמר דינו מותר באכילה. ולפ"ז כתב בטור"ז
(י"ד רס"י קנ) דאין בזה"ז שום איסור לאכילה
אפי' אם רבעו ישראל בפני ב' עדים, כיון דליכא
גמר דין, ומי שהורה לאיסור אכילה טעות הוא.
ועי' בתשרי חכם צבי (סי' פד) שהאריך בזה, ועי' ע
בפת"ש ודרכ"ת (שם).
עי' ברש"י דיליף בתמורה (כח.) מן הבהמה
להוציא הרובע והנרבע, מן הבקר להוציא
הנעבד כו'. ועי' לקמן פה:]. ומזה הקשה בהליכות
עולם (ש"ד פ"ד) על הכלל דאין מיעוט אחר
מיעוט אלא לרבות, דצ"ע דמצינו מיעוט אחר
מיעוט ודריש כולו למעט, דאמרינן מן הבהמה
להוציא את הנעבד, מן הבקר להוציא את
המוקצה, ומן הצאן להוציא רובע ונרבע, ולפנינו
בגמ' שם ליחא כלשון זה, אלא כמש"כ ברש"י כאן, וכ"ה
בכל המקומות שהובא דרש זה בש"ס, וכן בתו"כ, מן
הבהמה להוציא הרובע כו'. ויתירה מזו דבתמורה כח:
פריך ואיפוך אנא מן הבהמה להוציא את הנעבד מן הבקר
להוציא רובע ונרבע, ומשני התם מענינא דקרא כו'.,
ועי"ש שכתב דהיכא דאפשר לדרוש ולקיים

המעוטים דרשינן להו ומוקמינן להו אדיניהו.
ועי"ש ביבין שמועה. וביד מלאכי (כלל נט) הביא
בשם כמה ראשונים, דלא אמרינן אין מיעוט
אחר מיעוט אלא לרבות רק היכא שאין
המיעוטין ממעטין אלא דבר אחד, אבל היכא
שכל מיעוט ומיעוט ממעט דבר אחר לא ועי"ש
מש"כ בשם הצדה לדרך. ועי' בשלה"ק (תשבע"פ
כלל יג אות ר) ובשער יוסף (הוריות ב: ד"ה הרי).

19. ספר שערים מצויינים בהלכה

במוקצה. פרש"י שהקצהו לצורך (תקרובת) עבודת כוכבים. הנה תיבת תקרובת מחקו בברכה"ז, אך עי' בהגהות הרש"ש נוכיח יותר ביאור בשינויי נוסחאות וגשלן, שהשיג עליו שאין למחוק תקרובת, ואכן כן הוא בכמ"ק בש"ס פרש"י פירש כן נלעיל כז: ד"ה וכן, וקידושין נו: ב"ק מ: ע"ז כב: נדה מ: ועוד. ועי' רש"י בכורות מא. שלא הזכיר תקרובת, אך בשטמ"ק הנדמ"ה שם הגיה דצ"ל תקרובת. אמנם הראב"ד (אס"מ פ"ד ה"ד) כתב דמוקצה הוא מה שהקצה גופו לע"ז ולא בעיני מעשה, ודעת הרמב"ם דהקצאה הוי דוקא ע"י מעשה, אבל לא בדברים דאין הקדש לעכו"ם, והראב"ד ס"ל דבדיבור בעלמא נעשה מוקצה. ועי"ש ברדב"ז. ועי' בפרש"י במס' תמורה (כט. ד"ה עד שיעבדו) ובתוס' שם (ד"ה אלא) ובמס' ע"ז (שם ד"ה מוקצה) וחי' הריטב"א בנדה (מא. ד"ה מן הבהמה). וע"ע באר"ש והר המוריה שם וכתבי הגרי"ז כאן.

והנה בפ"י הרע"ב מפרש, שהפרישוהו לקרבן לע"ז, ובתיו"ט העיר דבמס' תמורה (פ"ו מ"א) מפרש הרע"ב דבעי נמי שעבדו בה הכומרים,

20. תוספות מסכת זבחים דף עא עמוד ב

ובטריפה - בגמ' דייק האי טריפה היכי דמי אי ידע לה ליזיל ולישקלה ומפרש רבי ירמיה כגון שנתערבה בוולד טריפה ורבי אליעזר היא ורבי ינאי מפרש כגון דאיתערבה נקובת הקוץ בדרוסת הזאב וריש לקיש מפרש כגון דאיערב בנפולה והקשה ה"ר אפרים כיון דלא ידיעה מה מועלת כאן רעיה דלמיכלה א"א משום ספק טריפה ולעובדי כוכבים ולכלבים אי אפשר דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ומחיים נמי לא איפשר ליהנות דפסולי המוקדשים אסורים בגיזה ועבודה מיהו למ"ד דאיערב בדרוסה יש לה בדיקה לאחר שחיטה אם האדימה בשר כנגד בני מעיים או כנגד הסימנים דאפי' ודאי דרוסה יש לה בדיקה ולמ"ד דאיערב בנפולה נפולה יש לה בדיקה אבל למ"ד בוולד טריפה קשה ושמא קסבר פודין את הקדשים להאכילן לכלבים כאיכא דאמרי בפרק שני דבכורות (דף טו:): אי נמי כדאמרין (פסחים דף) אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים הני מילי היכא דלא חזו אלא לכלבים כגון קדשים שמתו או נטרפו אבל הני אסורים מחמת טריפות חולין שנתערבו בהן אבל קדשים גופיהו אם היה מכירן דחזו לדידיה שרי להאכילן לעובדי כוכבים ולכלבים ...

21. ספר שערים מצויינים בהלכה

זה יקרב לשם מי שהוא זה יקרב לשם מי שהוא. במס' פסחים (צח:): תנן שנים שנתערבו פסחיהן, ופי' בתוס' הרי"ד (שם מהר"י תליתאה) דהא דאמר כאן זה יקריב לשם מי שהוא כו', אינו יכול לעשות כן בקרבן פסח, דאין הפסח נאכל אלא למנויו, ואין שניהם יכולים לאכול מהן, דשמא יאכל כל אחד מפסח שאינו שלו, וכיון שאינן יכולים לאכול, הו"ל פסח שנשחט שלא לאכליו ופסול.

✓ **הקשה בתוס' רי"ד** (תליתאה עירובין לו.) **דמכאן קשה למ"ד דלית ליה ברירה,** ותירץ דהקדשים שנתערבו מבוררין היו כל אחד ואחד, ומיוחדין זה של אחד זה של אחר, ואחרי כן כשנתערבו ותופש הכהן כל אחד ואומר הרי אני מקריבו לשם מי שהוא בעליו די לנו וכו'. וכזה כתב בתוס' הרא"ש (שם). ועי' בשו"ת חזון נחום (ח"ב סי' מג) ומנח"י (ת"ט סי' קסא-ו).

22. תוספות מסכת זבחים דף עא עמוד ב

לשם מי שהוא - פירש בקונטרס (כדי) כשיקריבנו יאמר הרי הוא לשם בעלים שלו וקשה דהא אמר בריש מכילתין (דף ב:) אתנו בית דין דלא לימא לשמן דילמא אתי למימר שלא לשמן אלא לשם מי שהוא היינו סתמא דסתמא נמי כלשמו דמי.

23. ספר שערים מצוינים בהלכה

מין בשאינו מינו. פרש"י עולה בשלמים שאין מתן דמן ואימוריהן שוה. ותמה בטהרת הקדש, דאין שום חילוק בין מתן דמים עולה לשלמים. וכן תמה בהגהות הרש"ש דהרי שתיהן שתי מתנות שהן ארבע. וכן תמה בחשק שלמה, ופירש דצ"ל חטאת בעולה דאינו שוה במתן דמים, דבחטאת נותן ד' מתנות גמורים, ובעולה נותן שתי מתנות שהן ארבע. וכ"ה ברש"י כת"י.

24. ספר יד בנימין

דף ע"א ע"ב בגמ' ואזריכן דאי מהתם הו"א הני מילי לגזיה אכל להדיט אימא לא. פי' דאי ממתני' דתמורה הו"א דדוקא לגזיה דהינו להקרבה אסור צל שכו' דהרי התם התערובת היתה צפוליה הקרבה ולא צאיסורי הנאה וכדקתני בגמ' שם "וזה וזה מותרין צאכילה" [והיינו דמיירי צרובע ונרצע עפ"י עד אחד או עפ"י הצעלים]. אכל הכא צרישא דמתני' דידן דנתערב צאיסורי הנאה הו"א דלא ניפסדיהו להדיט קמ"ל דימותו דאפי' להדיט אסור.

25. דף על הדף זבחים דף עא עמוד א

תוס' ד"ה אפילו אחת וכו'. בסו"ד כתבו: דלא אזלינן בתר רובא להחמיר וכו' דמשום רובא לא מעביד דבר שהוא שקר וכו' ע"כ.

הנה במג"א או"ח (סי' שד"מ ס"ק א') מקשה על הא דאמרינן (שבת ס"ח ב) היה מהלך במדבר ושכח מתי שבת מחלוקת אי מונה ששה ימים ושבת יום אחד או להיפך שובת יום אחד ומונה ששה ימים, ומקשה שם המג"א דלמה לא ניזיל בתר רוב ויהיה מותר לו לעבוד יותר מכדי פקו"נ, ע"כ. וביאר א"א בספרו אור משה (ח"א סי' צ"ט אות ב'): כנראה דס"ל להמג"א דאף דבכל ענין מותר כדי פקו"נ, מ"מ מה שיעשה יותר מזה אינו בכלל הא דאמרינן כל היכן דאפשר לברר מבררין, דס"ל דאין הרוב דין ודאי ממש, והחוב הוא לברר, וא"כ כיון דכאן עכ"פ מתירין לו לעשות מלאכה כדי פקו"נ, ותחומין מותר לכו"ע כמש"כ הראשונים שם, דאל"כ ישאר תמיד במדבר, מ"מ ס"ל להמג"א דאין זה בגדר אפשר לברר, וכתוס' פסחים ד: דסו"ס כאן א"א לברר כמו שזה עכשיו, ובהכרח דצריך להצטמצם רק כדי פקו"נ, בכה"ג ס"ל להמג"א דצריך ללכת בתר הרוב.

ותירץ שם המג"א דהוה ליה קבוע יע"ש, כלומר כיון דודאי איכא שבת בעולם, חשיב קבוע דלא אזלינן בזה בתר רוב וכמו כל קבוע, (כתובות ט"ו. ופסחים ט ב) ע"כ.

והפרמ"ג (שם) כתב: עי' מג"א, ולחד תי' בתוס' בנשרפין בנסקלין אפילו אחת בריבוא, דהיכא דודאי עושין שלא כדין אין הולכין בתר רובא, א"כ א"ש כפשוטו, (דהרי גם כאן אי נעשה כל הימים חול יהיה שלא כדין ודאי), וקביע בו מה"ת הוא דניכר לכל העולם, והוה ממש כט' חנויות ולקח אחד מהם וא"י כו' עכ"ד הפרמ"ג.